

MESINIK

MESINDUSE INFOLEHT

nr 3 (65), juuni 2011

 EML
EESTI MESINIKE LIIT

ESIMEHE VEERG

Kevad on kiiresti edenenud ja võtnud juba korraliku suve näo. Mesilastele see mõistagi meeldib.

Mesilaspered, mis elujõuliselt talvest kevadesse jõudsid, on vahepeal kenasti kosunud ja tempokalt kasvanud. Pajude-remmelgate ning vahtrate õitsemise ajal oli lennuilma, ja mesilased suutsid koguda kenakesti kevadmett ja õietolmu. See läks mõistagi mesilasperede enda kiirema arengu tarbeks, mesinikul oli maikuu vara vurritamisele mõelda. Või mine tea, juuni algupoolel olnud mõnel pool Lõuna-Eestis juba värsket mett saadaval.

Perede kiire arengu märgiks on ka see, et juba maikuu keskelt alates on kuulda sülemite lennusuminat. Mai lõpuks ja juuni alguseks sai sülemlemine hoogu juurde, kui mesinik ei suutnud midagi rahustavat ette võtta. Pered vajavad hoogsat laiendamist, piisavalt kärjepõhja raamide etteandmist, magasinide või meekorpuste lisamist jne. Kiiresti arenevad pered ja üha kasvav noorte mesilaste armee nõuab tööd uute kärgede ülesehitamisel, pesaruumi laiendamisel ja nektarist mee valmistamisel.

Inimeste ühiskonnas paneb töötus noored mässama. Sama rada lähevad asjad ka mesitarus – kui noortel mesilastel pole piisavalt sihipärast tööd, rakendub nende tarbeta jäänud energia mujale, näiteks sülemlemise õhutamisele. Muidugi on siin erinevusi – mesilaste päritolust ja tõuomadustest tulenevalt. On ju inimes-

tegi hulgas nõnda, et näiteks Kreeka, Hispaania ja Prantsusmaa lõunamaiselt tulipäised noored on tunduvalt temperamentsemad ja mässumeelsemad, kui samuti töö- ja rahanappuses siplevad Iirimaa või Eesti noored. Sarnane on lugu ka erinevate mesilasrasside ja -liinidega ning nende erineva sülemlemiskalduvusega.

Siit ka üks põhiresept sülemlemise vältimiseks – anna mesilastele tööd.

Laienda peresid piisavalt, kraini mesilastel kasuta koguni tavalisest suuremat ehk n.-ö. ettelaiendamist, anna ülesehitamiseks rohkesti kärjepõhja. Selline mesilaste tööjärje korraldamine on nagu tuleohutuse profülaktika.

Kui sülemikupud kipuvad sellele vaatamata ilmuma, siis tuleb hakata juba tuld tõrjuma. Selleks võitluseks on igal mesinikul enamasti oma lahinguratsu. Perede poolitamine ja kunstperede tegemine, noore ema andmine vana ema asemele, lendpere meetod, sülemikuppude järjepidev hävitamine – mis küll enamasti ei murra sülemlema kalduva pere kangekaelsust. Mõni mesinik laseb asjadel lihtsalt omasoodu kulgeda ja üritab siis võimalikult kõik sülemid kinni püüda. Paraku jääb sageli tõdeda, et eks püüa tuult väljal...

Sülemlemise kuumadel aegadel mais ja juunis satuvad ärevasse mitte ainult mesinikud, vaid ka tavakodanikud, kes sülemitega kokku satuvad. Enamasti tekitab sülem lendavaid ja sumisevaid mesilasi inimestes hirmu ja kõrgendatud ohutunde. Murelikud kodanikud haaravad siis telefoni ja helistavad enamasti pääste teenistusse. Sealsed ametnikud juba teavad, et päästjatel pole mesilastega midagi ette võtta, ja annavad hädalistele abi küsimiseks EML telefoninumbri.

Mõnikord õnnestub meil EML-is leida mõni mesinik, kes sülemi maha võtab ja häireolukorra klaarib. Paraku meil sageli mesiniku appi saata. Siis tuleb

hädalisi lihtsalt rahustada ja veenda neid, et sülem ei jää pikemalt nende õuele paigale, vaid lendab peatselt edasi püsivamat pesapaika otsima. Aga selle sülemimõllu taudal tuleb igal aastal uuesti meelde mõte, et vajaksime kevadisel perioodil sülemivalve korraldamist. Siia võiks kaasata mesinikke, kes oleksid valmis kutse peale minema appi sülemeid maha võtma, saades sel viisil oma mesilasse uusi peresid. Kas Sina tahaksid sülemiabiga tegeleda?

Talv tegi mõnele Eesti mesilale kõvasti kurja, ja nüüd

oleks paras aeg mesilasperede arvu taastada või suurendada. Mesilaste sülemlemismeeleolu annab uute perede tegemiseks hästi ära kasutada. Eriti hästi läheb asi siis, kui mesinik saab ise hakkama ka mesilasemade kasvatamisega. Kui saab kasutada enda kasvatatud noori emasid või küpseid emakuppe, edeneb uute kunstperede tegemine sülemlema kalduvate perede mesilastega hoopis sujuvamalt. Varakult tehtud kunstperest kasvab suve lõpuks tubli järgmise hooaja meekorpere.

Näib, et mesinik peab mesinduse kõrval õppima üha hoolikamalt raha lugema ja majanduslikult mõtlema. Isegi Soomes, kus meehinnad suhteliselt head, olevat mesinduse tasuvus piiri peal. Kütusehinnad on meil pärast euro-raha tulekut kenasti kosunud ega näita erilisi salenemise märke. Mesinikke erutab ilmselt ka see, et suhkru hind on lühikese ajaga tõusnud peaaegu topelt kõrgemale. Praegu pole suhkrust eriti häda – mesinik saab oma tee või kohvi meega magusaks. Aga augustis algab ju mesilaste talvesöötmine. Vaevalt selleks ajaks suhkur eriti odavamaks läheb, ja see paneb mesiniku küll kukalt kratsima. Tuleb hakata varakult mõtlema, kuidas mesilased suve lõpus säästlikumalt heasse talvekorda saada. Mesinik peab mõtlema, kuidas nutikamalt rehnutti pidada.

*Aleksander Kilk,
EML juhatuse esimees*

Sülem nagu viinamarjakobar.
Aimar Lauge foto

SUVINE MESINDUS.

Praegu on mesinduses kõige ilusam aeg. Sülemid lendavad ning vahetavad omanikke ja asukohti. Mesilaspered on saavutamises oma maksimaalset suurust. Peredest saab juba mett võtta. Kevad oli see aasta igati mesilasi soosiv. Praegu käib ka mesilasemade kasvatust, ja kiirematel on juba teine sats emasid paarumas. Viimase nädala ilmad ei ole olnud emade paarumiseks küll soodsad, aga küll soe ja päike Eestimaale varsti tagasi tulevad.

Kraini lesk

Kõigist nendest põnevatest asjadest võiks pikalt kirjutada, aga mina tahaksin rääkida mesilasperes kõige vähem tähelepanu saanud isenditest, ja need on lesed.

Ma ei tea, miks isemesilastel on eesti keeles selline imelik nimi, aga nii on. Vanast kirjandusest võib lugeda, et lesehaue tuleks kärgedest välja löigata kui muidusööjad. Kui me võitleme varroatoosi vastu, siis toome ohvriks jälle lesed – kasutame nende haue lesta püüdmiseks. Tihti rikuvad mesilased meie meelest ilusad kärjed ära,

tehes keset töölishaue äkki lapi suuri ja kõrgeid lesekanne.

Minu tähelepanekud aga näitavad, et lesed on mesilasperes vägagi vajalikud isendid. Lesehaue ja leski täis pered toodavad keskmiselt rohkem mett kui need pered, kus ei soodustata eraldi lesekasvatust. Kui peredes on palju leski ja seal lähedal emad paaruvad, munevad need emad kaua ja kvaliteetselt. Seega jääb ära liigsage emade vahetamine ja küürakhaudmega pere juures peakratsimine. Lesk elab, ja laske leskedel saada suguküpseks enne, kui portsu emasid neile paaritada annate.

Käisin täna oma paarlas vaatamas, kuidas leskede-

ga lood on. Väga ilus pilt oli, igas peres oli peaaegu kaks raamitait lesehaue koorumist ootamas, ja oli ka koorunuid. Lesk saab teatavasti suguküpseks kaks nädalat pärast koorumist, nii et aeg suuremaks vageldamiseks on küps ja emadele peaks kavalere jätkuma – nii umbes sada leske ühe ema kohta.

Lesed on emadekasvatuse aluseks, hoidkem neid.

Kesk kiiret mesindushooaega Muhu mesinik Aimar Lauge

EKMÜ ÕPPEREIS SLOVEENIASSE JA AUSTRIASSE

21.-24.05.2011 külastas kümneliikmeline grupp eesti mesinikke ja tõuaretajaid EKMÜ eestvedamisel Austriat ja Sloveeniat eesmärgiga õppida paremini tundma nende maade mesindust ja kraini mesilast.

Franc Šivic

Sloveenias võõrustas meid kohaliku mesindusorganisatsiooni asepresident Franc Šivic. Tema lahkelt eestvedamisel külastasime mitmeid kutselisi mesinikke ja riiklikku põllumajandusinstituuti, millel on ka oma mesindusosakond. Seda asutust tutvustas eestlastele dr. Ales Gregorc, Sloveenia Põllumajandusministeeriumi mesilasemade tõuaretuse ja tõuvaliku peaspetsialist.

Mesindus on Sloveenia ühiskonnas ja ka majanduses väga tähtsal kohal. Seda ilmestab hästi fakt, et meist üle kahe korra

väiksema pindala juures on neil 160 000 mesilaspere. Ehkki mesindusmeetodid on sloveenidel meie omadest väga erinevad, on nende tõuaretusprogrammist ja riiklikul tasemel mesinduselu korraldamisest süiski palju õppida.

Kraini mesilane, olles algselt sealt pärit, on Sloveenias ainus lubatud mesilasrass. See tähendab, et teiste mesilaste maaletoomine on karistatav. Kraini aretamisega tegeleb mitukümmend tõuaretajat, ja seda kõike koordineerib instituut, mille juures on hoiul mesilaste "sugupuud".

Lisaks külastasime mesindusmuuseumi, mis kannab Emil Rothschützi (1836-1909) nime. Tegu on mesinduse jaoks huvitava persooniga. Oma elu jooksul jõudis parun Rothschütz toota üle saja tuhande mesi-

laspere ja müüa neid terves Euroopas. Rothschutz oli muuseumis ka kraini mesilase esmakirjeldaja. Tema eluajal ei tuntud aga tänapäevast emadekasvatust, ja nii ei olnud paljudatav materjal kontrolli all. Seega võib siin peituda üks kraini sülemlemistungi võimalikest põhjustest. Tänapäevase tõuaretuse peamiseks eesmärkideks on sloveenidel mesilase rahulikkus ja sülemlemiskainus.

Austrias külastas grupp Steiermarki mesinduskeskust-instituuti, mis tegeleb Steiermarki liidumaal kõikvõimalike mesindusvaldkonna teemadega. Meil oli võimalus kuulata mag. dr. Michael Rubiniggi loengut kraini mesilase tõuaretuse korraldamisest. Samuti tutvustati meile keskuse arvukaid tegevusvaldkondi, mis hõlmavad kõike mesindusega seotut, ala-

Meie reiseltskond Podsmrekas parun Rothschützi aiast.

tes tõuaretusest, mesindusinventarist ja meetaarast kuni haigusproovide ja analüüsideni välja. Nagu paljudes Austria ja Sloveenia mesinduskes-

kustes, on ka Steiermarkis kool, kus pakutakse mesindusalast õpet.

Veel külastasime Austria Mesinike Liidu presidendit Joseph Ulzi mesilat,

mis paistis silma rooste- vabade pindade erakordse rohkuse ja kaasaegsete lahendustega.

Reis oli mitmekesine ja sisutihe ning kogu reisi-

seltskonna nimel veelkord suur tänu korraldajatele Taavi ja Jaanus Tullile!

Reisist tegi kokkuvõtte Mart Kullamaa

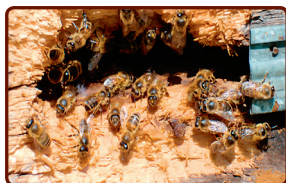

Sloveenias ja Austrias nähtud erisugused tarud.

NUGISED TEEVAD MESILAS KARUTÜKKE

Karude meehimu ja rüüsteretked mesilatesse on nii mesinikele kui ka ilmarahvale üldteada asi. Eestis elab hinnanguliselt umbes 700 karu, ja seda on üsna palju. Kuid karuspetistide andmetel on neist karudest ainult 4-5% mesikäpad, kes teevad mett himustada. Pealegi on karude tihedus Eestis piirkonniti vägagi erinev ja paljude mesinike jaoks on karuht pea olematu.

Kuid viimastel aastakümnetel teevad Eesti mesinikele ja mesilatele karudest hoopis suuremat tüli nugised. Kuuldavasti on see mureks ka meie naabruses Lätis ja Loode-Venemaal. Kui Eesti karud hukutavad või kahjustavad meejahti käigus umbes 150-200 mesilasperet aastas, siis nugiste arvele võib erinevatel andmetel kanda 500-1000 mesilaspere hukkumise.

Nugise rünnakule vapralt vastu pidanud Eesti taru.

Paaril viimasel lumeroohkel ja pikaldasel talvel on nugiste tegevuse jälgi mesilates ja ka hoonete lähistel märgatud esimesest lumest kuni aprilli keskpaigani. Iu on nugised hästi paljunenud ja ilmselt talvel neile metsas toitu napib, sest oravate kui nugiste oluliste jahiojektide arvukus on langenud.

Kui nugisel õnnestub mesitarusse tungida, siis ahvatlevad teda eelkõige suira- ja meekärjed. Kui

hilistalvel on kärgedes juba ka esimest hauet, siis on see valgurikas ja hõrk suutäis nugisele vägagi meelepärane. Elavaid mesilasi nugis otseselt himustama ei kipu, kuid külmast või niijast kohmetud mesilased kõlbavad talve ajal toidu ette küll. Mõnikord satub mesinik taru lahti tegema siis, kui nugis on jõudnud vaid osa kõrgi ära süüa ja mesilaskobar on taandunud allesjäänud kärgedele või pesaruumi nurka.

Sellise pere saab mesinik sageli päästa ja kevadesse viia.

Tarus jätkub nugisele toitu mitmeks päevaks ja sageli jääb ta tarru oma "sahvri" kõrvale pikemaks korterisse. Puhtusest nugis eriti ei hooli ja ümbritseb oma magamisaseme kravikujuliste tornikestega, mis on

Tulutu vaevanägemise jäljed taru katusel.

korralike kõhutäite loomulik järg. Vahel jääb nugis oma lemmiktarusse pikemaks peatuma, kasutades seda "hotellina", et jahiretkede vahel rahulikult ja turvalises paigas välja puhata. Sel puhul kasvab tornikeste hulk nugise magamisaseme ümber lausa linnakuks. Kui mesinik kord kevadel sellise hotell-taru avab, siis on tal seal kõvasti rookimist. Võib aimata, kuidas mesinikus kerkib siis kättemaksuhimu nagu pärmil pealt ja vahkviha hämardab mõistusevalguse nagu Islandi vulkaanide tuhapilv. Aga teha pole midagi – süüdlane ammugi metsas, saba seljas.

Mida saab mesinik nugiste vastu ette võtta? Võib-olla kutsuda tuttav jahimees appi asja korraldama? Ka omakohutu või preventiivse kaitse variandid võivad pähe tõusta. Kindlam oleks muidugi teha nugise jaoks tarusse

Sellest korpusarust said nugise hambad ja küüened jagu.

tungimine võimatuks või vähemalt võimalikult raskeks. Eesti taru korral on kõige nõrgemad kohaks katus ja tarunurgad toppest kõrgemal. Lennuava või taruseinte närimisega võib nugis küll tublisti vaeva näha, aga sisse enamasti ei pääse. Iseasi on muidugi see, kui tarumaterjal juba veidi pehkinud ja pehme närida. Plasttarusse pääsemine pole nugisele ega ka rahnidele üldse mingi probleem. Eks siin ole mesiniku kohus sügisel kõigi tarude nugisekindlus üle vaadata ja vajadust mööda taru tugevdada. Abiks on ka see, kui taru ümbritseda metallvõrguga või katta plekiga. See on kallis, aga kevadeks ellujäänud mesilaspere on kallim.

Aleksander Kilk

ÕPPEPÄEV POLLI-JÄRVE TALU MESILAS

21. mail toimus Viljandimaal Polli-Järve talu mesilase mesinike õppepäev, mille eesmärk oli tutvustada mesinikele praktilisi võtteid pesade laiendamisel ja sülemlemise ärahoidmisel. Teiseks teemaks olid mesilaste haudmehaigused ja nende diagnoosimise võimalused mesilas. Haudmehaiguste toimet ja nende levikut tutvustas mesilaste haiguste spetsialist Arvi Raie. Muuhulgas näitas ta ka ameerika haudmemädaniku kiirtestimise vahendeid ja võimalusi.

Räägiti varroalesta seirest, selle tähtsusest ja lesta tõrjumise meetoditest. Õppepäevast osavõtjad nägid oma silmaga, kuidas toimub varroalesta arvukuse hindamine mesilas ja milliseid järeldusi võib teha allavari- senud lestade hulga järgi.

Selleks kasutatakse spetsiaalset võrkpõhja, mis asetatakse taru põhjale raamide alla. Korpustarudele valmistatakse selleks eraldi põhi, lamavtarudele aga tehakse taru ühte otsa vastav luuk, mille kaudu on võimalik võrkpõhja tarru asetada ja allavari- senud lestade loendamiseks test- paberit hiljem alla panna või välja võtta. Kuna lamavtarudel on raami alumise liistu ja taru põhja vaheline ruum üsna väike (15 mm), siis on otstarbekas eelnevalt (juba kevadel) paigutada raami õlgade alla liistud, millega raamid tõstetakse põhjast 10 mm võrra kõrgemale.

Võrkpõhi on vajalik selleks, et mesilased taru põhjale varisenud surnud lesti tarust välja ei tassiks. Usutavate tulemuste saamiseks peab võrkpõhi katma kogu taru põhja. Võrguks sobib tinutatud või roostevaba traatvõrk (sõelavõrk), mille silma suuruseks on 2 x 2 või 3 x 3 mm. Võrk kinnitatakse raamile, nii on seda hõlpsa raamide alla lükata. Võrkpõhja raami esimese serva liist peab olema hõõvel- datud viltu 45-kraadise nurga all. Tekib omamoodi murtud lendla, mis mõnevõrra takistab õhuvahetust tarus. Sellega tuleb arvestada lennuava suuruse reguleerimisel ja lisada tavapärasele (1 cm² avatud lennuava iga tarus oleva pesaraami kohta) veel lisaks 20%. Traatvõrgu alla asetatakse paksem valge paber

(joonestuspaber), millelt on hiljem kerge lesti leida ja loendada.

Pikaajalised kogemused on näidanud, et paberit ei ole vaja lesta jooksva loendamise tarbeks katta ei õli ega muu kleepja ainega, sest need muudavad paberi pehmeks, seda on raske võrkpõhja alla tagasi asetada ja see muutub üsna kiire-

Antu, Rohla

ti kasutamiskõlbmatuks. Peale selle on kuivalt valgelt paberilt kergem eemaldada läbi traatvõrgu varisevat tarulangetist (vahapuru, õietolmu jms.). Mõne tõrjevahendi toime täpsemaks uurimiseks on õli või vaseliiniga kaetud paber võrkpõhja all aga omal kohal.

Räägiti ka sellest, millised teguri- d võivad varroalesta loendamise (monitooringu) tulemusi mõjutada. Nendeks on igasugune pere häirimine (perede läbivaatamine, pesade laiendamine, lisasööda andmine, sülemlemine jne.) Huvitav on siin- juures mainida, et 2008./2009. aasta talvel (novembris) suurendas tihaste massiline rünne mesilastarudele lestade loomulikku allavarisemist mitmekordselt.

Õppuse käigus demonstreeriti kevadist ja suvist lestade tõrjet BeeVitaliga ja sügisest sipelghappe- ga, kiire aurustamise meetodil. On levinud arvamus, et BeeVitaliga võib lestatõrjet teha kogu suve vältel, kuid allakirjutanu arvates tuleks hoi- duda igasuguste preparaatide kasu- tamisest intensiivse korje perioodil (kui kontrollitaru kaalu juurdekasv on suurem kui 0,5 kg ööpäevas). Põhjus on selles, et BeeVitali- dad eeterlikke õlisid, mis võivad preparaadi kasutamisel intensiivse korje puhul sattuda veel kaaneta-

mata meekannudesse ja seega hal- vendada mee kvaliteeti.

Sipelghappe kasutamisel demonstreeriti kaht preparaadi kiire aurustamise meetodit – raamide alt ja raamide pealt. Kui sipelghapet aurustatakse raamide alt, tuleb nõu (plastist purgikaas, Petri tass) katta pealt kindlasti traatvõrguga, et mesi- lased ei satuks happesse. Kui välis- õhu temperatuur on üle +20 °C, pan- nakse süstlaga nõusse mitte üle 7 ml 80%-list sipelghapet, madalama tem- peratuuri korral (15-17 °C) mõnevõrra rohkem (8-10 ml). NB! Sipelghapet võib kasutada kas varakevadel (april- lis-mais), kui lestasus on väga kõrge (lesti võib näha isegi täiskasvanud tarumesilastel), või sügisel pärast meevõtmist (augustis-septembris).

Sipelghappe pealtandmisel tuleb aga olla eriti ettevaatlik, sest pesa ülemises osas on temperatuur tavaliselt mõnevõrra kõrgem ja seega ka happe aurustumine kiirem. Seega võiks pealtandmise korral olla ühe- kordsed happekogused 5-7 ml. Happe pealtandmiseks võib kasuta- da müügilolevaid nõudepesulappe, mis lõigatakse pooleks ja niisutatakse 5-7 ml 80%-lise sipelghappega. Selliselt niisutatud lapid asetatakse otse avatud kärjetänavatele, pesa- ruumi tagumise seina ligidusse. Olgu siinkohal märgitud, et sipelghappe aeglasel aurustamisel on tööjõukulu küll väiksem, kuid aurustuva happe koguseid on tunduvalt keerukam reguleerida.

Ettevaatust! Sipelghappe näol on tegemist kange orgaanilise happe- ga, mis võib nahale sattudes kutsu- da esile tõsiseid põletusi. Sellepärast tuleb sipelghappega töötamisel kanda

kummikindaid ja kaitseprille. Vältida tuleb ka happeaurude sissehingamist.

Sipelghape on tõhus varroales-ta tõrjevahend, kuid ta on ohtlik ka mesilastele! Pärast ravipreparaadi tarru andmist tuleb jälgida mesilaste käitumist. Kui tarust hakkab lähema kahe tunni jooksul välja tulema (kantakse välja) uimaseid või surnud noori äsjakoornud mesilasi (hallid, teistest töomesilastest heledamad), tuleb preparaat viivitamatult tarust eemaldada, sest happe aurustumine on ilmselt liiga intensiivne ja selle tagajärjel võib hukkuda ka mesilasema.

Sipelghappe mõju on suurim selle kasutamise teisel päeval, mil lesta-ga tugevasti saastunud peredes võib ööpäevas alla variseda isegi mitusada lesta. Intensiivne lesta-de varisemine vältab tavaliselt 5-6 päeva ja langeb siis mõne lestani ööpäevas. Kui lesta-de allavarisemine on pärast sipelghap-pega tõrjet (nädala pärast) veel kõrge (5-10 lesta ööpäevas), tuleb hilissügi-sel (septembris-oktoobris) teha veel üks tõrje mõne teise preparaadiga (näit. oblikhappega). Kogemused on näidanud, et mitme erineva prepa-raadi kombineeritud kasutamisel on efekt tunduvalt parem.

Teise teemana käsitleti pesade laiendamist, mis on ka üks põhilis-est sülemlemise ärahoidmise mee-toditest. Õige aeg pesade laienda-miseks saabub siis, kui mesilased on asustanud viimased äärmised kärje-tänavad. Kui nad on juba asustanud ka vahelauataguse ruumi või ripuvad õhtuti taru esiseinal lennuava kohal, oleme laiendamisega hilinenud ning võime valmis panna redelid, köied ja muud vahendid, et ronida puu otsa sülemeid alla tooma.

Esimesed laiendamised lamavta-rudes tehakse tavaliselt ülesehitatud kärgedega. Need tuleb asetada äär-mise haudmeraami (jälgi hoolikalt, ka täismunetud raam on haudmeraam!) ja kattekärje (kattekärgede) vahele. Esimeseks kevadiseks laiendami-seks sobivad enim eelmisel aastal 1-2 korda haudme all olnud kärjed. Mingil juhul ei ole soovitatav kasutada eelmisel aastal pooleldi ülesehitatud kärgi. Kärgede ehitus katkeb tavaliselt suve teisel poolel, kui lõpeb väliskor-je ja pooleli jäänud ehitustöö "kon-serveeritakse". Poolelijäänud kärje-kannude servad ehitatakse tavalisest tunduvalt paksemaks ja sinna lisatase ka märkimisväärselt rohkem taru-vaiku, mistõttu ehitustöö jätkumine on seotud täiendava energiakuluga. Seda energiat aga mesilasperel vara-

kevadest veel napib, mistõttu pooleldi ülesehitatud kärgede kasutuselevõtt tuleb edasi lükata kuni intensiivse loodusliku korjeni.

Pesade laiendamiseks on õige aeg hakata kärjepõhja kasutama hariliku vahtra *Acer platanoides* L. õitsemise ajal. Kärjepõhjaga pesade laiendamisel tuleb jälgida samasugust põhimõtet nagu esimeste laienda-miste puhulgi. Kui taotleme pere normaalset ja tasakaalustatud arengut, ei tohi rikkuda pesa bioloogilist terviklikkust! Mõnikümne aastat tagasi välja antud raamatud sisal-davad just vastupidiseid soovitusi, viitega sellele, et haudmeraamide vahele asetatavate kärjepõhjadega saame vältida sülemlemist. Sellise meetodiga võime sülemlemist küll edasi lükata, kuid ei väldi seda.

Demonstreeriti ka nn. laisa mesi-niku meetodit ehk pesa ühekordset laiendamist lamavtarus. Nimetatud meetod seisneb selles, et pesade teise laiendamise (vahtra õitsemise) ajal lükatakse haudmega raamid taru pesaruumi teise, lennuavast kauge-

masse otsa ja lennuava-poolne tüh-jaksjäänud osa täidetakse kärjepõh-jaga varustatud raamidega. Sellisel juhul võib laiendamiseks antavaid raame olla isegi 5-6. Siinjuures hoiat-us: kirjeldatud meetodit võib kasu-tada ainult tugevate perede puhul! Nõrkade perede laiendamisel tuleb ikkagi silmas pidada seda, et me säili-taksime laiendamisega pesa bioloogi-lise terviklikkuse ja ei rikuks järsult ka pesa temperatuurirežiimi.

Vanast ajast on mesinike seas levi-nud arvamused, et emakuppude (süle-mikuppude) eemaldamisega pesast saab sülemlemist vältida. Tegelikult ei saa. Kui peres on juba tekkinud süle-mlemismeeleolu (emakuppudesse on juba munetud), ehitavad mesilased taas uued emakupud ja sülemlemis-meeleolu peres püsib. Mida pikemat aega püsib sülemlemismeeleolu, seda halvemini kasutab pere korjet ja lõpp-kokkuvõttes jääb meesaak ikkagi kes-seks. Kui sülemikuppudesse on juba munetud, siis on õigem vana ema perest eemaldada, paigutada ta eraldi taru taskuossa või eraldi korpusesse, ning kasutada niimoodi ära tema soo-jätkamise potentsiaal. Peresse, kust vana ema eemaldati, jäetakse alles üks enamarenenud emakupp, kõik teised lõigatakse välja. Selline mee-tod sülemlemise ärahoidmiseks on ka majanduslikult kasulik, sest vana ema jätkab uues kohas munemist, ning selle haudme arvel saame edaspidi abistada mõnda nõrgemat peret.

Teiseks kasulikuks momendiks on see, et kui allesjäänud emakupust koo-rub noor ema ja see munema hakkab, on selle pere töövõime ligi 4 korda suurem perede omast, kus süleme-mise vastu võideldi teiste meetodi-tega. Äsja munema hakanud emaga pere töötab nagu sülem (ehitab hästi kärgi ja kogub teistest peredest tundu-valt rohkem nektarit). Paraku ei kesta selline olukord kaua – tavaliselt 6-8 päeva. Intensiivse tööperioodi pikkus sõltub sellest, kui palju oli peres ema eemaldamise momendil kaanetatud hauet. Kui hauet oli rohkesti, kestab intensiivne töö kauem, kui aga vähem kui 5-6 raami, siis on ka intensiivse töö periood mõnevõrra lühem.

Peale selle tekib kirjeldatud mee-todi kasutamisel peres haudmevaba periood, mida saame vajadusel ja võimalusel ära kasutada varroales-ta tõrjeks mõne leebema vahendiga (näiteks BeeVitaliga).

Kirja pannud Antu Rohtla
Pildid tegi Arvi Raie

EML-I JUHATUSE KOOSOLEKUL ARUTATI...

EML-i juhatuse koosolekust 14. juunil 2011 võtsid osa juhatuse liikmed Aleksander Kilk, Jaanus Tull, Arvi Raie, Marje Riis, Martin Rebane ja Mart Kullamaa ning mesindusprogrammi projektijuht Aivar Raudmets.

1. Arutati mesindusprogrammi tegevuskava täitmist ja tulemusi. Sellest tegi ülevaate ja vastas küsimustele projektijuht Aivar Raudmets. Tegevuskava täitmine tunnistati plaanipäraseks ja edukaks.

2. Arutati 23. juunil Padisel toimuva vabariikliku mesinduspäeva ettevalmistusi, korraldusega seotud küsimusi ja päevakava. Aivar Raudmets ja Aleksander Kilk tegid ülevaate, millised tingimused on Padisel mesinduspäeva tegevuste, sealhulgas toitlustamise korraldami-

seks. Arutati ka mesinduspäevaks valmistatava "Mesiniku Suve-Eri" koostamist, mille läbivaks teemaks on kavandatud mesilaste korjema ja meetaimed.

3. Aleksander Kilk informeeris juhatust 2. mail Stockholmis toimunud Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu nõupidamisest, kus arutati Euroopa Parlamendi resolutsiooni "Mesinduse olukorrast" sisu ja kavandatud meetmete üle. Nõupidamisel tehti omapoolseid ettepanekuid mesinduse arendamiseks ja toetamiseks Euroopa Liidus, eriti arvestades Põhja- ja Baltimaade kliimaatilist eripära.

4. Arvi Raie informeeris Euroopa Liidus viimasel ajal toimunud arengutest seoses vajadusega vähendada mesilasperede haigestumist

ja suremust ning tugevdada EL-i mesinduse potentsiaali nii meetoodangu suurendamisel kui ka paljude kultuur- ja looduslike taimeliikide efektiivsel tolmeldamisel.

5. Arutati EML-i veebilehe väljaarendamist, mida juhivad Martin Rebane. Võeti eesmärk käivitada EML-i veebileht juba käesoleval suvel.

6. Arutati EML-i arendustegevuste üle eesmärgiga pakkuda oma liikmeskonnale rohkem informatsiooni, trükiseid ja muid väljundeid, sealhulgas nõustamist. Hinnati vajalikuks EML-i tegevjuhi ja võimalust mõõda ka nõustajate rakendamist, tugevdades sellega EML-i võimekust pakkuda oma liikmetele-mesinikele vajalikke teenuseid.

Kokkuvõtte tegi Aleksander Kilk

MESINIKE NÕUPIDAMINE STOCKHOLMIS

Läänemere-äärsete riikide mesinikud teevad tihedat koostööd, eelkõige läbi Põhja- ja Baltimaade Mesindusnõukogu (NBBC). Ühiseid huvisid on püütud nii Euroopa Liidus kui ka mujal esitada ja kaitsta ühisriindena. NBBC liikmesmaade esindajad kogunesid 2. mail Stockholmis, et arutada ühiselt läbi Euroopa Parlamendis 18.11.2010 vastu võetud resolutsioonis "Mesindussektori olukorrast" esitatud informatsioon ja ettepanekud EL-i mesinduse olukorra parandamiseks ning arendamiseks. Arutelu eesmärgiks oli kujundada selle dokumendi suhtes NBBC liikmete ühine seisukoht ja koostada omapoolsed ettepanekud, kuidas EL-i mesinduspoliitikat positiivselt mõjutada.

Mesilasperede suremuse kasvu on COLOSS-projekti raames mitme aasta vältel uuritud, uuringutes on osalenud enam kui 50 riigi mesindusspetsialistid. Paraku on projekt lõppemas. Nõupidamisel otsustati, et EL-i tasemel tuleks leida kindlasti võimalusi ja raha COLOSS-projekti jätkamiseks ning sellesse võimalikult kõigi Euroopa Liidu riikide mesindusspetsialistide kaasamiseks.

Mesilasperede suurt hukkumist põhjustab varroatoos ja sellega kaasnevad viirushaigused. Varroatoosi ja viiruste koosmõjul kahjustub mesilaste immuunsüsteem, see suurendab veelgi mesilasperede hukkumise riski. Arutati, kuidas parandada mesinike

teavitamist ja õpetamist varroatoosi monitooringu- ja tõrjemeetodite osas. Arutelu käigus tehti ettepanekuid uue projekti ja uuringute algatamiseks, mis tegeleksid varroatoosi ja kaasuvate mesilashaigustega, kasutades selleks näiteks Euroopa Liidu 7. Raamprogrammi vahendeid.

Nõupidamisest osavõtjad pidasid oluliseks kõigi mesindusalaste uuringute ja projektide käigus kogutud uue informatsiooni ja vahetu kogemuse levitamist nii NBBC liikmesmaades kui ka laiemalt kogu Euroopas. Ühe efektiivse võimalusena infovahetuseks ja kommunikatsiooniks parandamiseks nähakse konverentside, seminaride ja töökoosolekute korraldamist, samuti tihedamaid otsekontakte uurimisrühmade vahel ning mesinike jooksvat teavitamist.

Nõupidamisest osavõtjad arutasid ka olukorda Euroopa Liidu meeturul ja probleeme seoses odava importmee tugevneva hinnasurvega, millega võivad kergesti kaasnedu kvaliteediprobleemid. Mee kvaliteedi kontrollimiseks Euroopa meeturul peaks olema kvaliteeditaseme "Puhas Euroopa mesi" hindamine ja kindlustamine. Mee kõrge kvaliteedi nõuete täitmine haakub hästi ka mõtteviisiga, et varroatoositõrjel tuleb rakendada looduslähedasi bioloogilisi ravivõtteid ja -vahendeid.

NBBC nõupidamise teiseks suuremaks teemaks oli liikmesmaade

mesindusalaste koostööprojektide algatamine ja selleks toetuse hankimine Põhjamaade Ministrite Nõukogu (Nordic Council of Ministers) kaudu. Oluliste projektiteemadena, mis teeniksid kogu põhjala regiooni huve, toodi välja järgmised:

- mesilaste tõuaretuse-alase koostöö taastamine Põhja- ja Baltimaade piirkonnas ning 2006. a. katkenud sellesuunaliste arendustööde jätkamine;
- ökoloogiliselt puhta mee (mahe-mee, *organic nordic baltic honey*) tootmise nõuete ühise jätkusuutliku kontseptsiooni väljatöötamine põhjala piirkonna jaoks;
- konverentsi "Apinordica" kavandamine ja korraldamine kogu Põhja- ja Baltimaade regiooni mesinikele, et vahetada teadmisi, kogemusi ja informatsiooni mesinikele olulistel teemadel, näiteks meetootmise tasuvad ja jätkusuutlikud meetodid, mee kvaliteet, mesilashaigused jne.;
- uuringu tegemine kliimamuutuste ja põhjala kliima iseärasuste mõju kohta sinise piirkonna mesindusele ja mesilasperede hukkumisele.

Nõupidamise lõpus otsustati volitada Rootsi Mesinike Liitu esitama NBBC ettepanekud ja arvamused Euroopa Liidu Parlamendi ja Komisjoni töörühmadele, samuti töötama läbi NBBC projektitaotlus Põhjamaade Ministrite Nõukogule.

Ülevaate tegi Aleksander Kilk

Müia Austria emadekasvatusemesilast pärit
Carnica Singer mesilasemade järglasi.
Hind 20 eurot/tk.

Mai Endla, tel. 60 71 330, mob. 51 28 200
ja perekond Talimaa, mob. 52 686 43

KOHALIKE ÜHENDUSTE JA SELTSIDE 2010/2011 II POOLAUSTA ÕPPE- JA TEABEPÄEVAD

Õppe- ja teabepäevade korraldamist toetab Euroopa Liit Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010-31.08.2013 kaudu. Osavõtt on tasuta.

Harju Mesinduse Seltsi õppe- ja teabepäevad
Tallinnas Marja 4D kl. 17.00-19.00.

- 29.06.** Sülemlemine. Emade kasvatuse väikemesilas.
Lektor Mart Kullamaa (2 t).
- 27.07.** Mesilase kehaehitus ja käitumine erinevates olukordades.
Lektor Leonella Sootaga (2 t; ei saa toetust mesindusprogrammist).
- 31.08.** Talvepesa moodustamine söötmine ja ravimine.
Lektor Sulev Norak (2 t; ei saa toetust mesindusprogrammist).
Info Sulev Norak 53 66 32 94.

Tallinna Mesinike Ühistu õppe- ja teabeõhtud
Tallinnas Ehitajate tee 5 VII-315 kl. 17.30
(korraldaja Uku Pihlak).

- 09.08.** Praktiline õppepäev: kuidas ja kas üle minna lamavtarult korpustaruga mesindamisele.
Lektor Uku Pihlak (2 t; ei saa toetust mesindusprogrammist).
Info Uku Pihlak 50 52 736.

Karksi-Nuia Aianduse ja Mesindusseltsi õppe- ja teabepäev.
Karksi vallas Polli-Järve talu mesilas kl. 10.00.

- 20.08.** Sügisene varroalesta tõrje ja mesilasperede sügisene täiendussöötmine.
Lektor Antu Rohtla (3 t; ei saa toetust mesindusprogrammist).
Info Antu Rohtla 56 61 26 22.

Põltsamaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev
Põltsamaa Kultuurikeskuses J. Kuperjanovi 1 kl. 10.00.

- 13.08.** Eesti mesinduse hetkeseis ja tulevik.
Varroalest ja selle tõrje.
Lektor Ilme Nõmmisto (2t).
Info Ain Seeder 52 50 204.

Põlvamaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev
Räpina Aianduskoolis kl. 13.00.

- 19.08.** Mesindussuvi 2011 aastal.
Ettevalmistustööd talvitumiseks.
Lektorid Raimo Kiudorf/Jakob Tammela (2t).
Info Raimo Kiudorf 50 89 656.

Elva Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev
Elvas Pargi 34 kl. 10.00.

- 13.08.** Duemat mesilaste haigustest.
Lektor Arvi Raie (1 t).
Hilissuvised tööd mesilas. Pesade koondamine.
Perede talvevarude täiendamine.
Varguste vältimine.
Lektor Tõnu Hiemäe (1 t).
Info Tõnu Hiemäe 50 49 020.

Mesinduskursuse 2012 Hobimesiniku aastaring õppepäev
Põhja-Viljandimaal Suure-Jaani vallas Ülde külas Põllussaare talus kl. 10.00.

- 13.08.** Hobimesiniku aastaring, 3. õppepäev.
Sügisene mesilasperede koondamine, mee vurritamine, kärgede sorteerimine ja säilitamine, mesilasperede täiendussöötmine.
Teoreetiline ja praktiline õpe.
Lektorid Jaak Riis ja Marje Riis (7 t).
Info Jaak Riis 56 98 33 61.
NB! Registreeruda saab ainult telefonitsi!

JUUNI- JA JUULIKUU SÜNNIPÄEVALASTELE soovime õnne, head tervist ja päikeselist suve!

Linda-Koidula Põim	87	1. juuni	Viivi Sirmas	75	5. juuni
Elli Soms	84	17. juuli	Lii Pilk	65	18. juuni
Aksel Kuusk	84	30. juuli	Maret Kütt	60	5. juuni
Volli Jänes	82	19. juuni	Marje Soodla	60	6. juuni
Leo Allikas	82	13. juuli	Lembit Känd	60	19. juuni
Alfred Park	79	14. juuni	Maire Valtin	60	19. juuli
Tõnis Muug	78	13. juuli	Toomas Polluks	55	20. juuli
Väino Kalk	77	29. juuni	Merike Tuvi	50	1. juuni
Lembit Ellamaa	76	26. juuli	Jaan Alt	50	18. juuni

SUVINE VABARIIKLIK MESINIKE TEABEPÄEV. MESINDUSEST TAANIS, LEEDUS JA EESTIS.

Toimumiskoht: Padise rahvamaja, Padise, Harjumaa.
Toimumisaeg: 23. juuli 2011, kell 10.00–17.00

Toetab Euroopa Liit

Käsitletavad teemad:

- Taani mesinduse ülesehitusest: inspektoritesüsteem, korje omapära ja rändeleviimise reeglid, tollmeldamine, taimekaitse, tõuaretussüsteem.

- Mee kvaliteedist näituse "Mee kvaliteedinäidised" põhjal.
- Uuendustest mesinduse kodulehtedel ja vaatlusmesilate töös.
- Tõuaretusest Eesti mesinduses – mis tehtud, mis teoksil.
- Suirakogumisest Leedus.
- Korjema ja meetaimed.
- Mesilashaiguste-alane olukord Eestis. Mesilashaiguste seirast, tarulangevise seireanalüüside kokkuvõtte 2011. a. varakevadel.

Esinevad lektorid Taanist, Leedust ja Eestist.

Kohapeal on võimalik osta mesilasemasid ja külastada näitust "Mee kvaliteedinäidised". Kohale tuleb mesindusinventari buss (E-mesilane,

Paradiisi Mesila). Teabepäeva lõpus toimub mesilate külastamine.

Loengute korraldamist toetab Euroopa Liit Eesti riikliku mesindusprogrammi raames. Loengud on tasuta. Lõunasöögi ja üldkorralduskulude eest tuleb tasuda kohapeal.

Palume registreeruda hiljemalt 15.07.2011 www.mesindusprogramm.ee või võtta ühendust tel. 53 41 40 67.

NB! Kui tulete mesinduspäevale oma autoga, siis palume märkida registreerimisel auto reg. nr.

Aleksander Kilgi fotod

EML ajalehe "Mesinik" järgmine number 4(66) ilmub augustis 2011.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: kilk@cc.ttu.ee või linask@neti.ee.
EML kontakttelefonid: 52 93 589 (A. Kilk) või 63 764 93 (EML kontor, J.Vilmsi 53G, 10147 Tallinn; teispäeviti ja reedeti kell 10-16).
Mesindusalane teave Internetis: www.mesindus.ee.

Eesti mesinduse arendamist toetab käesoleval ajal Euroopa Liit

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" tegevuste kaudu.

Mesindusprogrammi eesmärgid on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja -õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike parem erialane teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varraatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja -võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjes; mee kvaliteedi seireuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valminud materjalid on tasuta.